

Stručni članak

OPSTANAK I BUDUĆNOST SPORTOVA SLEPIH I SLABOVIDIH OSOBA U SRBIJI

UDK 005.482:796/799(497.11) ; 796.034-056.262

Sretenka Dugalić¹

Fakultet za fizičku kulturu i menadžment u sportu
Univerziteta Singidunum, Beograd, Srbija

Sanja Gligorić

Udruženje slepih i slabovidih, Beograd, Srbija

Apstrakt: Sportovi lica sa posebnim potrebama u Srbiji se susreću sa dva osnovna izazova: 1/ monetarne destabilizacije, ekonomske krize, pada nacionalnih pokazatelja kao što su: DBP i dohodak, tranzicija, i dr., koji umanjuju izdatke za ovu namenu; i 2/ jača solidarizacija sa licima koja ublažavaju svoje frustracije kroz sport i životni smisao pronalaze u afirmisanju prednosti koje poseduju i sa kojima mogu da napreduju u nekim oblastima svoga interesovanja. Cilj rada je da istraži i osvetli one aspekte problematike u radu sa kategorijom slepih i slabovidih lica, koji su relevantni za osmišljavanje dugoročne strategije razvoja sportova za koje se ustanovi da ih je moguće praktikovati, i u okviru kojih postoji najveće interesovanje za uključivanje u sistem sporta. Srbija je zemlja koja nema velike finansijske mogućnosti kojima bi potpomagala ove sportove. Međutim, tradicija, infrastruktura, obrazovni sistem i postignuti sportski rezultati u svetu, daju dobru osnovu na kojoj se može izgraditi solidan sistem koji bi više nego do sada podržavao sportove lica za posebnim potrebama. Otvorenost, entuzijizam, profesionalne strukture i volonterski sektor mogu zasigurno dati veći doprinos. O sportovima slepih i slabovidih treba više diskutovati u svim segmentima društva i sporta, kako bi se naučna i stručna javnost upoznala sa problemima i mogućnostima, i kako bi se lakše doveli u vezu oni učesnici koji žele da participiraju na sličnim projektima u praksi. Stručna pomoć odnosi se na: analizu postojećeg stanja, formulisanje ciljeva i izradu posebne strategije, preciziranje nosioca aktivnosti i iznalaženje izvora finansiranja.

Ključne reči: *sportovi za slepe i slabovide, izgradnja i unapređenje informatičke podrške, edukacija lica za rad sa slepim i slabovidim, prilagođavanje infrastrukture sportovima slepih i slabovidih lica*

---

¹ ✉ sdugalic@singidunum.ac.rs

UVOD

U cilju postizanja dobrih rezultata na ovom polju sportskih aktivnosti neophodno je prvo sve učesnike upoznati za prirodom, dijagnostikom i terapijom ovih disfunkcionalnosti. Neophodna su iscrpna istraživanja, koja bi bila osnova u procesu odlučivanja vezanog za podsticanje onih sportova u okviru kojih je moguće ostvariti interesovanje i afirmaciju učesnika. Polazna osnova u istraživanju treba da je sagledavanje postojećih potreba potencijalnih učesnika i situacionih pokazatelja društva (mreža postojećih sportskih klubova, saveza i kvalitet njihove uključenosti). To znači da se uključivanje učesnika u sistemu sporta sa slepim i slabovidim licima oslanja na oftalmološku podršku, preglede, savetovanja i dijagnostiku u pogledu mogućnosti bavljenja određenim sportovima. Ova podrška korespondira sa stručnom pomoći psihologa, a poseban značaj u svemu imaju lica koja se bave tehnologijom trenaznog procesa slepih i slabovidih lica. To podrazumeva uključenje velikog broja stručnih lica koja bi obezbeđivala podršku ovim sportistima i sportovima za koje bi se u procesu istraživanja uočilo najveće interesovanje. Najbolje rezultate u paraolimpijskim sportovima ostvarili su oni sportisti koji su bili vođeni od trenera koji i sami pripadaju kategoriji lica sa posebnim potrebama ili su zbog porodičnih okolnosti upućeni u ovu problematiku. Međutim, neograničene mogućnosti u ovom području rada su dostupne svima koji su voljni dobro se upoznati sa prirodom hendikepa, i načinima kako da se ostvari zacrtani i željeni uspeh na jedan specifičan, time i kompleksniji način.

Iz iskustva u radu sa licima iz domaće i inostrane sportske prakse koja imaju posebne potrebe, može se steći uvid u zavidne rezultate jer ove sportiste krasi natprosečna upornost, želja, motivacija, posvećenost, ljubav prema sportu, i drugo, što je garant budućeg uspeha u pedagoškom i stručnom radu sa njima. Ovim licima je neophodna i stručna podrška u osmišljavanju programa obuke za ljude koji bi se kao volonteri uključili u rad sa sportovima lica za posebne potrebe kako bi se podstakla njihova inkluzija u društvo.

METOD

U radu se kao najprimerenija metoda pokazuje istorijska, komparativna i metoda studije slučaja. Prikupljanje podataka o iskustvima sportskih asocijacija u svetu koje imaju dugu tradiciju u organizovanju i vođenju sportova za slepa i slabovida lica, može pomoći koncentrisanju na ono što je za ove sportove relevantno i što bi se brzo moglo primeniti na domaće uslove. Istorijska metoda pomaže da se stvori predstava i baza podataka o sportovima, rekvizitima i okolnostima pod kojima se ovi sportovi mogu organizovati. Komparativna metoda omogućava da se sagleda stanje i pozicija Srbije u odnosu na druge

zemlje, pogotovo one u okruženju, sličnih demografsko-ekonomskih potencijala. Studije slučaja ohrabruju sve one potencijalne sportiste, trenere i sportske menadžere, koji se sa ovim sportovima susreću prvi put (ili nemaju nikakvu predstavu o tim sportovima ili imaju predrasude smatrajući da je ostvarenje rezultata na ovom polju nemoguće). Brojni su primeri iz svetske prakse, koji govore o natprosečnim sportskim rezultatima slepih i slabovidih lica, čak i u konkurenciji sa ostalim učesnicima koji nisu iz ove kategorije. To se objašnjava jače razvijenim čulima i sposobnostima (pogotovo intelektualnim, čulima sluha i dodira) slepih i slabovidih lica kao rezultat prirodne obdarenosti ili veće posvećenosti, upornosti i podrške sredine (porodice), koja neminovno vodi ostvarenju zapaženog rezultata

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Istraživanje sportova za lica sa posebnim potrebama treba da ide u pravcu: analize postojećeg stanja, međunarodnih standarda i postojećeg domaćeg zakonodavstva. Gotovo u svim zemljama sveta postoje nacionalne asocijacije osnovane sa ciljem da pruže podršku licima sa posebnim potrebama koje se bave sportom, podržane budžetom, ali postoje i one u samofinansirajućem statusu, koje se značajnije oslanjaju na volonterski sektor i donacije. Ohrabruje činjenica da sportisti koji pripadaju kategoriji lica sa posebnim potrebama mogu svojim zapaženim rezultatima biti promoteri sporta ili nacije kojoj pripadaju. Za ilustraciju, slede primeri izvanrednih rezultata koje ovi sportisti postižu na međunarodnim takmičenjima:

1. Primer Velike Britanije u kojoj postoji sportska organizacija slepih (British Blind Sport, 2015), koja promovise Noela Thatcheru, koji je na paraolimpijskim igrama od 1984. do 2004. osvojio čak pet zlatnih medalja u atletici. U Barseloni 1992. i Sidneju 2002, on je postigao svetski rekord, a na ceremoniji otvaranja Igara u Atini 2004. je s ponosom nosio britansku zastavu.
2. Slični impozantni primeri postoje i u našoj zemlji: zapažene rezultate u okviru atletike ostvario je srpski slabovidi bacač koplja Miloš Grlica (Grlica, 2015), koji je od 2004. do 2014. godine osvojio čak sedam medalja (dve zlatne, dve srebrne i tri bronzane) na svetskim prvenstvima i paraolimpijskim igrama u atletici. Za svoje rezultate je bio proglašen u Srbiji za sportistu godine 2004. i 2005. godine.
3. Draženko Mitrović, bacač diska, promoter Visoke sportske i zdravstvene škole strukovnih studija u Beogradu, ostvario je sledeći uspeh: na svetskim prvenstvima u atletici za takmičare sa invaliditetom je osvojio četiri srebrne medalje, takođe srebrnu medalju na OI u Pekingu 2008, a 2012. godine je nosio zastavu Srbije na otvaranju

Letnjih paraolimpijskih igara u Londonu, gde je oborio svetski rekord (32,97m) i osvojio srebrnu medalju (Mitrović, 2015).

Na poslednjim Paraolimpijskim igrama u Londonu 2012, Srbija je osvojila pet medalja: zlatnu medalju osvojili su Tanja Dragić, uz svetski rekord u bacanju koplja od 42,51m i Željko Dimitrijević, u bacanju čunja na udaljenost od 26,88m. Ostale srebrne medalje osvojili su stonoteniseri Borislava Perić Ranković i Zlatko Kesler. Od 2000. godine do danas, srpski paraolimpijci su na OI osvojili čak deset medalja (Paraolimpijski komitet Srbije, 2015). Paraolimpijski komitet Srbije koordinira radom svojih članova u sledećim sportovima: atletika, streljaštvo, stoni tenis, plivanje, sedeća odbojka, biciklizam, košarka u kolicima, golbal, džudo, skijanje, ples u kolicima i streličarstvo.

U Srbiji se o interesima u oblasti sporta slepih i slabovidih lica stara Nacionalni sportski savez slepih i slabovidih (NSSSS), koji je pod pokroviteljstvom Ministarstva prosvete i nauke, Sportskog saveza Srbije čiji je član i Ministarstva omladine i sporta. Rezultati koje ovaj savez postiže su značajni, ali mu je potrebna veća stručna podrška. Ovaj savez ima potrebu da se uključuje u međunarodne asocijacije prema sportovima u okviru kojih ima najveću masovnost, a to su u Srbiji: šah, kuglanje, golbal, atletika, borilački sportovi, plivanje i sl. Savez ima 13 klubova članica i posluje u veoma teškim uslovima. Opadanje performansi bivšeg državnog uređenja i besparica su uticali na smanjena izdavanja države u sport, što se odrazilo na kvalitet rada svih sportskih klubova. Međutim NSSSS je padom demografskih pokazatelja i umanjnim ulaganjima pogođen više od drugih saveza. Ovaj savez se susreće još sa problemima prilagođavanja informatičkih tehnologija i sportske infrastrukture potrebama korisnika. Čak i tamo gde su usluge instruktaze i sportski objekti dostupni licima sa posebnim potrebama, oni značajno poskupljuju sportske aktivnosti.

Sportska infrastruktura, zakonodavna praksa i postojeće stanje

U Zakonu o sportu (2011), članu 4, deklarativno stoji da svako ima pravo da se bavi sportom... dostupno pod jednakim uslovima bez obzira na... nivo fizičkih sposobnosti, stepen eventualne invalidnosti... Takođe u odeljku Opšti interes u oblasti sporta (čl. 114, st. 12) navodi se pored ostalog: unapređenje rekreativnog sporta, promocija i podsticanje bavljenja sportom svih građana Republike Srbije, a naročito dece, žena, omladine i osoba sa invaliditetom.

Nacrtom novog Zakona o sportu predviđa se uređenje rada Paraolimpijskog komiteta Srbije. Ova organizacija u oblasti sporta se obrazuje u skladu s Paraolimpijskom poveljom i naslanja se na rad Međunarodnog paraolimpijskog komiteta. Paraolimpijski komitet Srbije obavlja poslove kojima se obezbeđuju uslovi za: praćenje, razvoj i unapređenje sporta osoba sa invaliditetom, organizaciju i održavanje međunarodnih sportskih takmičenja koja su u nadležnosti Međunarodnog paraolimpijskog komiteta, ostvarivanje

međudržavne i međunarodne sportske saradnje i realizaciju programa i projekata iz oblasti sporta osoba sa invaliditetom koji su od opšteg interesa za Republiku Srbiju, kao i druge poslove u skladu sa zakonom. Paraolimpijski komitet Srbije je dužan da donese okvirne programe razvoja paraolimpijskih sportova, u granicama svojih nadležnosti u roku od četiri godine. Olimpijski komitet Srbije, Paraolimpijski komitet Srbije i Sportski savez Srbije sporazumno utvrđuju kodeks profesionalne etike za obavljanje stručnog rada u sportu.

Pravilnik o bližim uslovima za obavljanje sportskih aktivnosti i sportskih delatnosti (2013), u odeljku 4: Uslovi u pogledu prostora, odnosno objekta, u članu 9. stoji: „Sportski objekt u ili na kome se organizuje takmičenje nacionalnog ranga, profesionalno takmičenje ili međunarodno sportsko takmičenje mora biti tako pripremljen da je gledaocima sa invaliditetom omogućeno da posmatraju takmičenje na približno istom nivou, kao i ostali prisutni u sportskom objektu. Za gledaoce sa invaliditetom moraju se obezbediti sledeći uslovi: 1) zasebna ulazna kapija, sa odgovarajućim pristupom (rampom) u sektoru gledališta koji je za njih određen; 2) mesta u sektoru na sportskom objektu koja imaju dobar, neometan pregled terena; 3) obezbediti smeštaj i za pratioce hendikepiranih lica; 4) na svakih 3.000 sedišta na sportskom objektu treba obezbediti najmanje deset mesta za gledaoce sa invaliditetom“. Dakle, ovaj član se odnosi samo na gledaoce sa invaliditetom, dok je zakonodavac prevideo da za sportiste sa posebnim potrebama na sličan način prilagodi i uredi prostor i uslove za bavljenje sportom samim sportistima koji pripadaju kategoriji invalidnih lica. Kako sport i sportska rekreacija imaju veliki značaj u celokupnom procesu rehabilitacije invalidnih osoba, osim postojanja sportskih organizacija za lica sa invaliditetom, zakonodavac je u obavezi da omogući jednaka prava licima sa invaliditetom da se bave sportskim i rekreativnim aktivnostima tako što će obezbediti prateću infrastrukturu (sportske objekte) i ostalu podršku (informacionu, savetodavnu, organizacionu i sl.).

DISKUSIJA

U novoj Strategiji razvoja sporta u Republici Srbiji za period 2014–2018, sport lica sa posebnim potrebama nije preciziran kao posebna oblast odgovornosti društva, iako je na temelju Zakona o sportu stoji da ova lica imaju prava na sport pod jednakim uslovima kao i ostala lica. Tako je u ovoj strategiji izostala barem načelna podrška. Međutim, u Akcionom planu za sprovođenje strategije razvoja sporta u Republici Srbiji za period 2014–2018, ovaj problem je obrađen pod tačkom: 7.2. Povećanje obuhvata bavljenja građana sportom kroz razvoj i unapređenje sportske rekreacije. Opšti cilj je definisan kao: 7.2.1. Povećan obuhvat bavljenja sportom u svim segmentima stanovništva, posebno dece, mladih, žena, osoba sa invaliditetom i starih, kao i: 7.2.1.2. Poboljšani

materijalno-tehnički uslovi u cilju dostupnosti svim građanima da se bave sportom. Aktivnost koja omogućuje ovaj cilj je: Opremanje sportskih objekata i izrada plana korišćenja sportske infrastrukture kroz mere: Obezbeđivanje prilaza sportskim objektima za osobe sa invaliditetom. Kao poseban cilj u tački 7.2.1.3. navodi se: Podstaknuto značajnije uključivanje jedinica lokalne samouprave u finansiranju programskih aktivnosti iz oblasti sportske rekreacije i sporta osoba sa invaliditetom. Aktivnosti su: adekvatno pozicioniranje rekreativnog sporta i sporta osoba sa invaliditetom u programima razvoja sporta na nivou jedinica lokalne samouprave, kao prioriteta. Mere i zadaci koji se predlažu su:

1. Izrada analize stanja sportske rekreacije i sporta osoba sa invaliditetom na nivou jedinica lokalne samouprave; Indikatori aktivnosti su urađena analiza stanja, rok 2016. godina, a resursi su predviđeni iz budžeta.
2. Izrada preporuka i utvrđivanje prioriteta za funkcionisanje sporta osoba sa invaliditetom u okviru programa razvoja sporta u jedinicama lokalne samouprave. Indikator izvršenja je broj izrađenih preporuka, rok izvršenja 2016, a resurs se obezbeđuje iz budžeta.
3. Uključivanje jedinica lokalne samouprave u sistemsku izradu projekata i praćenje razvoja sportske rekreacije, posebno mladih, žena, starih i osoba sa invaliditetom. Aktivnost kojom se cilj treba realizovati je: Razvoj neophodnih mehanizama za realizaciju planova i programa u oblasti sportske rekreacije i sporta osoba sa invaliditetom na nivou jedinica lokalne samouprave. Mere kojima se to obezbeđuje su: Obezbeđivanje institucionalnog kapaciteta unutar organizacija sporta za sve i sporta osoba sa invaliditetom za kvalitetno apliciranje programa i projekata.

Na bazi navedenog potrebno je pristupiti izradi dugoročne strategije razvoja sporta za lica sa posebnim potrebama. Strategija bi trebala imati oslonce u: ciljevima, aktivnostima, nosiocima i izvorima finansiranja. Prvi korak koje bi Ministarstvo nadležno za sport trebalo preduzeti je: obezbediti bazu podatka o licima sa invaliditetom koji se bave sportskim aktivnostima. Evidencija treba da obuhvati aktuelne podatke o vrstama i stepenu invaliditeta, o polnoj, starosnoj i obrazovnoj strukturi i socijalnom statusu. Postojeći sportski objekti su uglavnom nepristupačni sportistima sa invaliditetom, pre svega zbog arhitektonskih barijera, te bi Paraolimpijski komitet Srbije morao više nastojati da se pitanje sporta osoba sa invaliditetom sistemski uredi i podrži kvalitetnim programima. Dakle, u cilju unapređenja uslova za masovnije učešće osoba sa invaliditetom u sportskim aktivnostima i podizanja društvene svesti o značaju i ulozi sporta osoba sa invaliditetom potrebno je:

- izvršiti preciznu analizu postojećeg stanja sporta osoba sa invaliditetom na osnovu koje će se utvrditi broj sportista i rekreativaca sa invaliditetom i identifikovati sportske organizacije i institucije kao partneri u procesu unapređenja sporta osoba sa invaliditetom;

- kontinuirano raditi na edukaciji roditelja, predstavnika jedinica lokalnih samouprava, obrazovnih institucija i građana o značaju bavljenja sportom osoba sa invaliditetom i činjenici da su ova lica ravnopravni učesnici sportskih aktivnosti;
- ujednačiti posebne kriterijume za (su)finansiranje programa vrhunskog paraolimpijskog sporta, masovnog-rekreativnog sporta osoba sa invaliditetom, kao što su specijalne olimpijade, sport gluhih i nagluhih i sport slepih i slabovidih;
- obezbediti optimalne uslove za pripreme i nastupe ovih sportista na Paraolimpijskim igrama 2016. godine u Brazilu: identifikovati i testirati kandidate, izraditi programe priprema i nastupa kandidata za period od četiri godine i uskladiti programe finansiranja.

Strategija razvoja sporta lica sa posebnim potrebama bi imala ciljeve: stvoriti uslove za masovnije učešće osoba sa invaliditetom u sportskim aktivnostima, kao i stalne saradnje Sportskog saveza Srbije sa sportskim organizacijama i njihovim savezima, učešće većeg broja sportskih stručnjaka i stručnjaka u sportu u rad sa ovim sportistima, unaprediti inkluziju u školama putem sporta i sl. Na bazi ovih ciljeva mogle bi se projektovati aktivnosti: analiza postojećeg stanja sporta osoba sa invaliditetom; utvrđivanje broja sportista i rekreativaca osoba sa invaliditetom; organizovanje radnih sastanaka i okruglih stolova sa predstavnicima sportskih organizacija osoba sa invaliditetom i predstavnicima nacionalnih sportskih saveza; organizovanje edukativnih aktivnosti za sportske stručnjake osoba sa invaliditetom; izrada preporuka za korišćenje sporta u cilju promocije inkluzije u školama i sl. U svakom slučaju bi doprinos države u određenju nosioca aktivnosti i izvora finansiranja ovakve strategije dobrodošao.

Zadatak Nacionalnog sportskog saveza slepih i slabovidih u narednom periodu je da sačini dugoročnu strategiju svog razvoja, koja bi bila usklađena sa Strategijom razvoja sporta u Republici Srbiji za period od 2014. do 2018. i pripadajućim akcionim planom. Ova strategija treba da buduće pravce razvoja sporta slepih i slabovidih bazira na:

1. Povećanju broja članova i broja klubova;
2. Uključenju novih sportova u skladu sa trendovima i svetu ili regionalnim interesovanjima;
3. Regionalnom širenju i skladnom rasporedu proporcionalnom statističkim pokazateljima;
4. Prilagođavanju postojećih sportskih objekata ili iznalaženje mogućnosti za izgradnju novih koji bi bili u skladu sa standardima koje propisuju strukovne sportske asocijacije, pogotovo one koje su registrovane za rad sa slepim i slabovidim licima;
5. Profesionalna podrška tim klubovima i savezima od strane udruženja sportskih trenera i menadžera, na volonterskoj osnovi;

6. Pomoć klubovima oko traženja dodirnih tačaka između ciljne grupe i potencijalnih sponzora i donatora i iznalaženja resursa za realizaciju njihovih ciljeva;
7. Uključenje u obrazovni proces (kao sportskih trenera i sportskih menadžera) slepih i slabovidnih lica, koja bi bila potpuno ili delimično oslobođeni troškova školovanja;
8. Stvaranje mreže volontera, sadašnjih i bivših sportista, u cilju stručne, finansijske ili savetodavne podrške sportovima slepih i slabovidnih lica;
9. Analizi pravnih implikacija, koje mogu poboljšati položaj ove kategorije sportista u društvu (zaštita, zakonski propisi, poreske olakšice, podsticaji i sl.).
10. Izvršiti klasifikaciju sportista u skladu sa dijagnozama i sportovima u okviru kojih treniraju i takmiče se, koja bi bila jedinstvena za Srbiju, i podložna ocenama stručnjaka različitih profila, a dopunjavala bi se iskustvima na konferencijama ili putem mreže.
11. Razraditi sistem takmičenja (pravila igre), u skladu sa pravilima međunarodnih asocijacija, paraolimpijskog komiteta i sl., pri čemu je važno obuhvatiti sve aspekte vezane za prisustvo i trening slepih i slabovidnih lica.
12. Ustanoviti način na koji će se vršiti lekarski nadzor i kontrola učesnika.

Takođe, osim Pravilnika koje propisuje Nacionalni sportski savez slepih i slabovidnih, potrebno je sastaviti vodič koji bi pomogao učesnicima i u kojem bi primarno bila data uputstva o:

1. Oglašavanju i informisanju koje bi bilo podešeno ovim licima;
2. Satnicama za održavanje treninga i takmičenja pod dnevnim svetlom, kao i zbor mesta (sportskih objekata) koja su podržana sistemom javnog prevoza, posebno za lica sa posebnim potrebama.
3. Obezbediti pse vodiče za sve zainteresirane, bilo u sopstvenom vlasništvu, bilo kao podrška drugih organizacija;
4. Stvoriti mrežu trenera, personalnih asistenata i volontera, voljnih da podrže ove sportske projekte bez nadoknade.
5. Podsticati komunikaciju između trenera i ovih sportista i pružati stručnu pomoć kroz razmenu iskustava, deljenjem saveta i sl.
6. Razraditi sistem bezbednosnih mera, tokom dolaska na sportske terene, treninga, takmičenja i odlaska sa mesta događaja;
7. Uputstva o prednostima koje sport pruža slepim i slabovidnim licima kako bi se ona odlučila za prvi korak i odvažila za nastavak treninga.
8. Detaljan opis prirode sporta, prostora u kojem se odvija i rekvizita koji se koriste, kako bi se lakše razradila dalja uputstva, pravila igre, bezbednosne mere i dinamika održavanja.

9. Sastaviti priručnik ili uputstvo o potrebnoj psihofizičkoj sposobnosti potencijalnih kandidata, koje treba da poseduju, da bi se uključili u sistem sporta, sa preciznim objašnjenjem šta trener može objektivno zahtevati ili postići u svom radu sa slepim i slabovidim licima.

ZAKLJUČAK

Na bazi svega rečenog može se zaključiti da je problematika sportova lica sa posebnim potrebama veoma složena, a da društvo raspolaže veoma ograničenim resursima. U radu su izložene zakonske pretpostavke, podzakonska akta, Strategija razvoja sporta u Republici Srbiji i akcioni plan, koji su polazna osnova u izradi Pravilnika, Poslovnika i strategija pojedinačnih saveza koji imaju interes i afinitet za rad u ovoj oblasti. Ono što se može u datoj situaciji realizovati jeste oslanjanje u većoj meri na sportske stručnjake i stručnjake u sportu, kao i volontere koji bi podržali ove sportove i sportiste u sredinama u kojima žive i rade.

Pored sopstvene strategije dugoročnog razvoja sporta, ovi savezi treba da izrade vodiče za podršku slabovidim i slepim sportistima i deci kako bi se što ranije uključili u trenažni proces. Koristi koje društvo na indirektnan način prima od angažovanja resursa za uključivanje ovih sportista u trenažno-takmičarski proces mogu biti višestruke: zadovoljstvo postignutim sportskim rezultatima može kompenzovati druge gubitke i nedostatke i pružiti licima sa posebnim potrebama osećaj ravnopravnosti i pripadanja društvenoj zajednici. Osim društva, snažan faktor integracije i podrške mogu pružiti sportski stručnjaci i stručnjaci u sportu, kao i volonterski sektor, kako bi se olakšale obaveze roditelja i staratelja u humanoj misiji koja celom društvu pruža satisfakciju u vidu osvojenih evropskih ili svetskih odličja u ovim specifičnim sportovima.

LITERATURA

1. *Akcioni plan za sprovođenje strategije razvoja sporta u Republici Srbiji za period 2014-2018.*
2. *British Blind Sport.* [Britanska sportska organizacija slepih] [www.britishblindsport.org.uk/files/2015-02-06/VisuallyImpairedFriendlyAthletics.pdf/] pristupljeno 10.10.2015.
3. Grlica, M. 2015. *Sportski rezultati u međunarodnoj konkurenciji.* [https://en.wikipedia.org/wiki/Milo%C5%A1_Grlica] pristupljeno 10.10.2015.
4. Mitrović. D. 2015. *Sportski rezultati u međunarodnoj konkurenciji.* [https://en.wikipedia.org/wiki/Dra%C5%BEenko_Mitrovi%C4%87] pristupljeno 10.10.2015.
5. *Nacionalni sportski savez slepih i slabovidih.*
6. [<http://nssss.co.rs/>] pristupljeno 10.10.2015.
7. *Pravilnik o bližim uslovima za obavljanje sportskih aktivnosti i sportskih delatnosti.* Službeni glasnik RS, br. 17/2013.
8. *Paraolimpijski komitet Srbije.* [<http://www.paralympic.rs/>] pristupljeno 10.10.2015.
9. *Strategija razvoja sporta u Republici Srbiji za period 2014–2018.*
10. *Zakon o sportu,* Službeni Glasnik RS, br. 24/2011 i 99/2011.